

Naziv primjera dobre prakse	Razvoj mreže mladih ambasadora risa u zaštićenim područjima
Kategorije	Edukacija; biljni i životinjski svijet
Organizacija	Protection and Preservation of Natural Environment in Albania (PPNEA)
Partneri	25 srednjih škola
Područje aktivnosti / lokacija	Regija Pukë-Mirditë i Nacionalni park (NP) Shebenik-Jabllanicë
Zemlja	Albanija
Stupanj/oblik zaštite	Nacionalni park
Opseg provedbe	Lokalno/regionalno
Vremenski period potreban za postignuće rješenja	7 mjeseci
Broj zaposlenih	2 osobe u nepunom radnom vremenu
Budžet (EUR)	15.000 €
Izvor financiranja	Euronatur, MAVA Foundation, IUCN
Više informacija o projektu	
Kontakt-osoba	Klaudja Koci
Postignuća	<ul style="list-style-type: none"> • Sudjelovalo 25 škola. • Educirano 60 ambasadora. • Više od 600 djece sudjelovalo u među vršnjačkoj obuci. • Ris je prvi put postao dio promotivnog materijala općine (Munella). • Općine na području Munelle počele su lobirati za zaštitu prirode. • Ris se nalazi u logu NP-a Shebenik-Jabllanicë. • NP Shebenik-Jabllanicë služi se mrežom ambasadora u svojim edukacijskim aktivnostima. • Shebenik-Jabllanicë Nacionalni park sada ima osobu zaduženu za edukaciju i komunikaciju. • 3 ambasadora počeli su raditi kao lokalni vodiči.

	<ul style="list-style-type: none"> Mladi ambasadori provode razne inicijative za podizanje svijesti o risu i njihovim zajednicama – sajam na glavnom trgu, dijeljenje materijala, slike, poezija, lokalne kampanje, društveni mediji.
--	--

Problem/prilika	
Problem koji želite riješiti	<ul style="list-style-type: none"> Smanjenje nezakonitih aktivnosti unutar i oko zaštićenih područja. Sukob između mještana i životinjskog i biljnog svijeta. Slabo razumijevanje vrijednosti zaštićenih područja. Neodržive prakse.
Prilike koje želite iskoristiti	<ul style="list-style-type: none"> Prisutnost balkanskog risa u odabranim albanskim zaštićenim područjima. Podrška škola unutar i oko zaštićenih područja. Utjecaj mladih ljudi na zajednicu.
Planiranje	
Ključni preduvjeti za uspjeh	<ul style="list-style-type: none"> Prisutnost balkanskog risa u zaštićenim područjima. Podrška ministarstva obrazovanja i ministarstva zaštite okoliša. Dozvola za rad regionalne uprave za obrazovanje Podrška lokalnih škola. Dopuštenje roditelja za sudjelovanje njihove djece u programu.
Kako ste došli na tu ideju?	<p>Klaudja Koci, članica tima PPNEA-e, proučavala je različite pristupe neformalnoj nastavi na svojem magistarskom studiju za obrazovanje na otvorenom. Godine 2015., zajedno s volonterom američkih mirovnih snaga u PPNEA-i, koji je prije radio u NP-u Yellowstone, razvila je edukacijski program.</p>
Je li ova ideja dio šire strategije?	<ul style="list-style-type: none"> Edukacijska strategija NVO-a o programu obnove populacije balkanskog risa. Osposobljavanje nastavnika prioritet je obrazovnih sustava zapadnog Balkana na putu prema pristupanju

	<p>Europskoj uniji. Ministarstvo mora sklapati partnerstva organizacijama da bi se ostvario napredak u neformalnom obrazovanju nastavnika.</p>
Koje uloge imaju partneri?	<p>Okrug Pukë-Mirditë – podržali inicijativu.</p> <p>Okrug Shebenik-Jabllanicë - surađivali s lokalnom organizacijom za poljoprivredu i zaštitu okoliša Agri-En (Agro environmental local organization) i zaposlenicima nacionalnog parka.</p> <p>Agri-En, uz podršku zaposlenika NP-a, pružao pomoć u praktičnom/logističkom dijelu projekta, facilitirao kontakt sa školama, ishodio dozvolu od regionalne uprave za obrazovanje.</p> <p>Zaposlenici NP-a i Agri-Ena sudjelovali su u obučavanju dviju srednjoškolskih grupa i edukativnoj nastavi u svim drugim lokalnim školama u regiji.</p>
Provedba	
Ključne faze – od ideje do realizacije	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izrada programa obuke 2. Kontaktiranje regionalne uprave za obrazovanje i odabir škola 3. Provedba treninga u školama s odabranim grupama učenika 4. Provedba nastave među vršnjačkog obrazovanja nove grupe ambasadora s njihovim mlađim vršnjacima u drugim školama regije 5. Terenski izlet na planinu Munella i u NP Shebenik-Jabllanicë s mladim ambasadorima; posjet boravištu balkanskog risa (planina Munella) i drugim važnim staništima u Shebeniku.
Budžet po fazama	<ul style="list-style-type: none"> • 2 treninga (2x2 dana), stručnjaci i materijal – 2600 €. • 7 terenskih posjeta ambasadora drugim školama radi diseminacije znanja – 2500 €. • 2 terenske ekspedicije s ambasadorima u nacionalni park – 1500 €.

	<ul style="list-style-type: none"> • Posjet razmjene ambasadora između dva nacionalna parka (Shebenik i Divjakë-Karavasta) – 500 €. • Proslava dana Shebenik-Jabllanicë - 800 €. • Plaće i ostalo 2100 € (2 osobe).
Koje ste radnje poduzeli?	<ul style="list-style-type: none"> • Razvoj ideje koncepta programa obuke. • Pridobivanje podrške za inicijativu od ministarstva obrazovanja i ministarstva zaštite okoliša. • Regionalna uprava za obrazovanje izdala dozvolu za rad. • Razvoj cjelovitog paketa programa obuke i različitih promotivnih materijala. • Izbor zaštićenih područja na temelju prisutnosti ugroženih vrsta. • Kontaktiranje ravnatelja lokalnih škola u odabranim zaštićenim područjima (2 srednje škole po području) i dogovor o suradnji. • Sastanak s nastavnicima biologije u odabranim školama i dogovor o kriterijima/karakteristikama za odabir učenika koji će postati ambasadori. • U svakoj školi odabrano je petnaestak učenika u dobi od 16 do 17 godina. • Ishođenje dopuštenja roditelja za sudjelovanje njihove djece u programu (uglavnom odradili nastavnici). • Izvedba dvodnevno treninga – jedan dan teorija (fokus na ugroženim vrstama značajnim za to područje, vrijednostima područja, povezanosti biljnog i životinjskog svijeta i ljudi, prijetnjama, na tome kako razviti svijest), jedan dan terenskog rada (stručnjaci prezentirali vrijednosti prirode na terenu da bi se uočili problem u zaštićenim područjima). • Pristup među vršnjačkog učenja - tim ambasadora (jedna obučena grupa) odlazi u druge obližnje škole (sveukupno 25) podučavati vršnjake uz podršku

	<p>nastavnika biologije i tima PPNEA-e i službenika za edukaciju i komunikaciju nacionalnog parka Shebenik-Jabllanicë.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tim PPNEA-e započinje novi ciklus s novom školom i obučava nove ambasadore.
Kako ste odabrali lokalne dionike?	<ul style="list-style-type: none"> • Odabrali smo regije i zaštićena područja prema prisutnosti ugroženih vrsta (ris/Shebenik-Jabllanicë, područje Munelle) u kojima postoji konflikt s biljnim i životinjskim svijetom (ilegalne aktivnosti). • Odabrali smo po dvije škole u svakom zaštićenom području, a ambasadori risa širili su znanje u svim ostalim školama na odabranom zaštićenom području i u regiji. • Petnaestak učenika (što je grupa prikladna za vođenje) u dobi od 16 do 17 godina odabrano je u svakoj školi na temelju njihovih vještina, znanja, sposobnosti da razumiju problem i djeluju te koji će ostati na tom području u sljedeće dvije godine. • Lokalni dionici u NP Shebenik-Jabllanicë i NVO-u Agri-En izabrani su na temelju iskustva prethodne suradnje s njima. • Na području Pukë-Mirditë razvili smo partnerstvo sa školama i mrežom lokalne zajednice (ljubitelji prirode, inženjeri zaštite okoliša i šumarstva, nastavnici biologije) na terenu.
Koje ste ranjive skupine uključili i na koji način?	<ul style="list-style-type: none"> • Škole uključene u projekt smještene su u ekonomski vrlo siromašnom području, a mladi sudionici projekta imaju manje prilika za sudjelovanje u ovakvim vrstama obuke ili aktivnosti. • Nastavnici su, prema pregledu ambasadora risa, bile uglavnom žene. • U obje regije roditelji učenika izrazili su zabrinutost zbog odlazaka svoje djece na terenske izlete jer im

	<p>takva aktivnost nije bila toliko poznata. To se osobito odnosi na učenice, odnosno djevojčice. Međutim, imali su povjerenja u nastavničko osoblje koje je pratilo učenike te su iskazali spremnost na suradnju.</p>
Koje ste komunikacijske aktivnosti proveli i kojim ste se kanalima služili?	<p>Interno – služili smo se e-mailom i društvenim medijima (Facebook-grupa) za komunikaciju s učenicima, ali i izravnim telefonskim pozivima prema djelatnicima škola, NP-a i lokalnog partnera Agr-ena. Održavali smo također i redovite sastanke uživo.</p> <p>Eksterno – internetske stranice PPNEA-e, društveni mediji.</p>
Kako ste u svoj rad uključili aktivnosti za smanjenje i ublaženje klimatskih promjena?	<p>Ambasadori risa educirani su o klimatskim promjena na osnovnoj razini.</p>
Izazovi tijekom provedbe	<p>Tehnički:</p> <p>Zbog vremenskih uvjeta i zahtjevnog terena u NP-u Shebenik-Jabllanicë, katkad smo morali odgoditi terenske izlete učenika u prirodu. Projekt je proveden od prosinca 2014 do lipnja 2015.</p>
Promjena	
Kako je smanjen negativni utjecaj na okoliš?	<p>Ambasadori su postali “psi čuvari” na tim područjima te podnose izvještaje o različitim vrstama okolišnog kriminala u svojem području.</p> <p>U lokalnoj zajednici predstavljeni su različiti školski projekti o važnosti zaštićenih područja, zaštiti biljnog i životinjskog svijeta te postojećim prijetnjama, čime se podiže osviještenost o tim pitanjima.</p>
Pozitivne ekonomske (E) i društvene (D) promjene u:	<p>Javnom sektoru - lokalno:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ris je postao dio promotivnog materijala općina na području Munelle. • Općine na području Munelle lobiraju za zaštitu prirode.

	<p>Upravljanju zaštićenim područjima:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ris u logu zaštićenog područja (NP Shebenik-Jabllanicë), jaka uključenost u aktivnosti PPNEA-e. • Putem različitih okolišnih edukacijskih modula/programa za ambasadore, educirali su se također i djelatnici NP-a Shebenik-Jabllanicë. • Služenje mrežom ambasadora za njihove edukacijske aktivnosti. • Shebenik-Jabllanicë sada ima osobu zaduženu za edukacijske i komunikacijske (s medijima i lokalnim zajednicama) aktivnosti.
	<p>Poslovnom sektoru:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Umjesto prepariranih životinja kakvima se dekoriraju lokalni restorani, u jednom od njih na je zidu naslikan prizor risa u svojem prirodnom staništu. Malen korak u podizanju razine svijesti o ovom pitanju.
	<p>Lokalnoj zajednici:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ekonomske: tri ambasadora počela su raditi kao ekoturistički vodiči i sada organiziraju ture na temu vrijednosti bioraznolikosti Parka. • Društvene: povećana svijest lokalne zajednice o vrijednostima zaštićenih područja. Ambasadori su nakon završetka edukacije poduzeli inicijative (slikanje, poezija, lokalne kampanje, dijeljenje letaka lokalnoj zajednici, društveni mediji) i još uvijek utječu na lokalne zajednice. • Nastavnici u lokalnim školama unaprijedili su svoje sposobnosti i poboljšali svoj obrazovni program.
Preslikavanje i preporuke	
Što biste istaknuli kao ključne stvari koje bi trebalo preslikati?	<p>Podrška tijela nadležnog za obrazovanje.</p> <p>Interes nastavnika i učenika.</p> <p>Obučavanje nastavnika prioritet je obrazovnih sustava na zapadnom Balkanu na putu pristupanja Europskoj uniji.</p>

	Ministarstvo mora sklapati partnerstva s organizacijama da bi se ostvario napredak u neformalnom obrazovanju nastavnika.
Postoji li nešto što biste učinili drukčije?	<ul style="list-style-type: none"> • Jedna osoba s punim radnim vremenom tijekom cijelog projekta, uključujući i proračun za vrijeme osoblja, a ne samo aktivnosti. • Izabrati jednak broj ženskih i muških volontera za suradnju. • Zbog vremenskih uvjeta, edukaciju ambasadora risa provoditi između ožujka i studenoga. • Promovirati okolišne poslove za žene. U ovom trenutku, to je uglavnom muški posao, žene ne žele raditi na tom području. • Ubaciti komunikacijske aktivnosti, vrijeme osoblja i proračun za lokalnu promociju i podizanje svijesti (percepcija o važnosti biljnog i životinjskog svijeta na njihovu području, požara koje izazivaju ljudi, smanjenje sječe i ilegalnog lovstva).
Koji je ključni element održivosti projekta?	<ul style="list-style-type: none"> • Uključivanje školskih nastavnika (biologije) u škole, oni su bili posrednici između PPNEA-e i partnera i nastaviti će educirati sljedeće generacije. • Edukacija u svim školama u okolini zaštićenih područjima u kojima je viđen ris. • Motivacija studenata /ambasadora po završetku programa. • Aktivno uključivanje ambasadora u druge projekte PPNEA-e kako bi ostali aktivni i da se ne izgubi njihova podrška. Oni su postali novi podržavatelji risa, nacionalnih parkova, PPNEA-e i zaštite okoliša u Albaniji.
Gdje vidite da bi se ta ideja mogla primijeniti na isti način?	Mogu vidjeti primjenu ovog pristupa na isti način u drugim područjima zemlje gdje se nalazi ris i druge ugrožene

	vrste (pelikan, crkavica), a planiramo to uvrstiti u prijave na natječaje za financiranje u budućnosti.
Koje su vaše preporuke za poboljšanja politika?	<p>Razvoj edukacijskih programa u zaštićenim područjima (njihovi planovi upravljanja).</p> <p>Unapređenje kompetencija zaposlenika zaštićenih područja za edukacijske aktivnosti.</p> <p>Uvrstiti obnovu populacije velikih zvjeri i edukacijski plan u planove upravljanja zaštićenim područjima.</p>
Za koja biste područja željeli znati primjere dobre prakse?	Kako uključiti različite dionike – žene.